

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Očekávané výstupy žáků dechového oddělení ZUŠ z pohledu RVP a z pohledu rodičů

Autor práce: Eva Kubínová

Obor studia: Pedagogika volného času

Posudek vypracoval: Lukáš Novák

Datum: 18. 5. 2021

Práce je kvalitně zpracovanou empirickou studií porovnávající výsledky očekávané rodiči žáků ZUŠ a výsledky požadované RVP. Koncepti, metodologii ani zpracování práce nemám v zásadě co vytknout, vše je provedeno na odpovídající úrovni, četné kvalitně zpracované přílohy přehledně prezentují data, z nichž práce vychází, a i teoretické zakotvení práce je velmi solidní. Proto si dovoluji v tomto posudku ponechat tyto přízemní aspekty práce zcela stranou a spíše bych nabídl k případné diskusi u obhajoby několik kritických myšlenek k celkovému vyznění práce.

Z práce jsem nabyl dojmu, že autorka pokládá diskrepanci mezi cíli deklarovanými RVP a očekáváním rodičů za jakýsi problém, který by se měl nějak „řešit“ – a to nejspíše odpovídající úpravou RVP (autorka několik takových úprav navrhuje v závěru práce). Přiznám se, že vůbec nechápu proč – resp. jako jediné relevantní zdůvodnění nacházím v práci tezi převzatou od Lilliedahla a Georgii-Hemmingové, že vztah mezi rodiči žáků a školou by měl být vnímán jako vztah zákazníka k poskytovateli služby. Z toho, jak se domýšlím, autorka dovozuje, že definice této „služby“ (tj. RVP) by se měla přizpůsobovat očekávání zákazníka.

Takové uvažování mi však přijde velmi pochybné, a to z několika důvodů.

Za prvé, domnívám se, že podceňuje spontánní fungování tržních vztahů, které se bude dost málo závislé na tom, co je napsáno v nějakém obecném dokumentu typu RVP. Jinými slovy: ZUŠ, nebo ještě spíše konkrétní učitelé, buď budou plnit očekávání rodičů a ti pak budou své děti do těchto škol posílat, anebo očekávání plnit nebudou, a pak o žáky přijdou – a tak to bude fungovat bez ohledu na to, co někdo nahoře napíše do jakéhosi RVP. Sám mám dlouholetou zkušenost se studiem na různých ZUŠ, a vím velmi dobře, že konkrétní podoba a náplň studia je prakticky vždy věcí individuální dohody mezi učitelem, žákem a případně rodičem, celkem bez ohledu na proměňující se byrokratický rámec.

Vůbec, mám dojem, že autorka obrovsky přeceňuje význam RVP a jeho reálný efekt na obsah výuky. Podle mé vlastní zkušenosti je zanedbatelný: rozhodující jsou, alespoň u dobrých učitelů, potřeby, schopnosti a možnosti žáka, které se dobrý učitel snaží pěstovat a rozvíjet individuálně optimálním způsobem a žádný RVP k tomu nepotřebuje, ani se jím nenechá prudit. A učitel, který tohle neumí, žádný RVP nepomůže a žáci od něj brzy utečou. Sám jsem zažil obojí.

Proto se domnívám, že řešit „problém“ typu zda si ta či ona „kompetence“ „zaslouží“ či „nezaslouží“ být v RVP uvedena, je mrhání časem a energií. Jestliže „panuje obecná shoda veřejnosti“ na takové naprosté samozřejmosti, jako že hra na hudební nástroj by měla dítě bavit (str. 81), proč pro všechno na světě musí být něco takového uvedené ještě v RVP? K čemu to bude dobré? Budou pak děti hrát na nástroje ještě radostněji? Musí být opravdu každá, s prominutím, pitomost, zakotvena v nějakém byrokratickém lejštru?

Jak autorka sama uvádí, máme jeden z nejlepších systémů hudebního vzdělávání na světě (ne-li vůbec ten nejlepší). Na praktické rovině – tj. na úrovni vztahu žák–učitel–rodič tento systém funguje již mnoho desetiletí víceméně stále stejně, bez ohledu na různé změny formální byrokratické struktury, která stojí v jeho pozadí. Vytvořila se tradice, která funguje a je společností žádána a přijímána jako samozřejmost – to je hlavní deviza našeho systému. Stát nemusí nic nového vymýšlet, stačí, když nechá věci fungovat tak, jak fungují – *don't fix it if it ain't broke*.

A je tu ještě jeden aspekt, proč nevnímám jako rozumnou jakoukoliv snahu snažit se modelovat obsah RVP podle „očekávání rodičů“. Pohled na ZUŠ jako na poskytovatele služby, jejímž zákazníkem je rodič, je totiž podle mne reduktivní. Na ZUŠ lze právem nahlížet i jako na instituci, která je prostředkem k dosahování cílů *státu*: určitá míra hudebního (či obecně uměleckého) vzdělání společnosti není jen soukromá věc mezi žákem (či jeho rodičem) a školou, ale patří ke „společnému dobru“, zvyšuje kulturní úroveň společnosti jako takové, a tím funguje jako prevence různých sociálních patologií atd. Pokud spatřuji nějaký smysl v RVP na ZUŠ, tak nikoliv jako kodifikaci „produktu“ šitého na míru „zákazníkovi“ – neboť tuto přiměřenost zajistí přirozeně tržní povaha vztahu sama od sebe mnohem lépe, než nějaká oktrojovaná kodifikace – nýbrž jako kodifikaci cílů *státu*. Ostatně, proč by měl stát jinak ZUŠ dotovat, kdyby na jejich funkci neměl žádný zájem? A je zcela legitimní, aby se cíle státu, pro které přispívá na provoz ZUŠ, lišily od cílů jednotlivých klientů, kteří této službě využívají. Podoba RVP by tedy měla vycházet ze zcela jiné úvahy než je ona tržní rozvaha typu: jaký produkt zákazník očekává? Měla by vycházet z úvahy o tom, jakých společenských efektů či jakého „společného dobra“ chce stát formou ZUŠ dosahovat, resp. jaký typ a obsah vzdělání je hoděn státní podpory, protože prospívá nejen „smluvním partnerům“, ale společnosti jako takové.

Ovšem jak jsem již napsal výše: v současné době se zdá, že máme cosi, co funguje velmi dobře, a vysoká úroveň hudebního vzdělání a jeho snadná dostupnost patří pozitivním charakteristikám naší společnosti. Stát tedy není v pozici, kdy by musel vymýšlet, jakého dobra chce dosahovat, a hledat k tomu prostředky. To dobro už je zde – bude stačit, když ho svými nápady a zlepšováky stát nezardousí.

Ale zpět k práci: předběžně navrhuji hodnocení *výborně*.